

Părintele Dumitru Stăniloae afirmă că Biserica Ortodoxă este deplină pentru că ea a păstrat adevărul de credință nealterat valorificându-l și păstrându-l în cult și în învățătura de credință a bisericii, „dar formațiile creștine, care n-au pe Hristos sălășluit intim în ele, nu pot fi nici corpul lui Hristos, nici mireasa Lui. Pe lângă aceea, Hristos nu poate avea mai multe corpuri extinse organic din corpul lui personal și mai multe mirese. Orice unire deplină a credincioșilor cu Hristos nu poate însemna decât o prezență intimă, integrală și lucrătoare a Lui în sânul lor. Și numai această unire e Biserica în sensul deplin al cuvântului.

Dar atunci se pune întrebarea: Ce sunt celelalte confesiuni creștine care nu mărturisesc o astfel de unire intimă și lucrătoare a lui Hristos cel integrat în ele? Socotim că ele sunt biserici nedepășite, unele mai aproape de deplinătate, altele mai depărtate.³

Bisericile care sunt în legătură cu Biserica deplină se împărtășesc și ele într-o anumită măsură de Soarele Hristos dar adevărata Biserică e cea Ortodoxă. De fapt de la creație Logosul preincarnațional este cunoscut de oameni și chiar în starea decăzută a umanității există legături ontologice a celorlalți oameni sub forma cercurilor concentrice. Astfel în acest context părintele vorbește despre ecumenism ca despre o formă de adecvență și necesitate a societății de a accepta realitățile vieții și de a se plia pe cerințele actuale ale societății, de a da răspuns problemelor actuale cu care se confruntă Biserica căci „dacă Mișcarea Ecumenică tinde să restabilească unitatea Bisericii, ea trebuie să tindă spre cea mai intimă prezență a lui Hristos întreg în sânul credincioșilor. Dar gradul celei mai intime prezențe lucrătoare a lui Hristos în sânul ei, îl mărturisește și îl experiază Biserica Ortodoxă, care a păstrat tradiția de viață a Bisericii primare. La unitatea Bisericii nu poate ajunge creștinătatea decât ajungând la unitatea de corp a lui Hristos, unit la maxim cu Capul, sau la relația de supremă unire cu Hristos, proprie miresei Lui. Fără acceptarea unității intime cu Hristos, nu se poate ajunge nici la unitatea Bisericii în ea însăși, ca corp unitar și ca mireasă unică a lui Hristos”⁴.

Părintele Dumitru Stăniloae admite pluralismul religios pentru că prin el se poate aduce oarecum o rezolvare sau explicație a versetului biblic „în casa Tatălui meu multe locașuri sunt...” (In 14,2).

Orice plenitudine e plină de conlucrare între membrii ei. La fel și deplina conlucrare a membrilor unui corp ține de adeziunea și conlucrarea celulelor ei. Întregul privit ca tot unitar e o dimensiune a realizării plenitudinii și desăvârșirii în care sensibilitatea întregului e privită ca conținut al fiecărui mădular în parte. Părintele Dumitru Stăniloae își exprimă opinia conform căreia „toți vom ajunge la unitatea credinței și cunoștinței Fiului lui Dumnezeu, la bărbatul desăvârșit, la măsura vârstei deplinătății lui Hristos..., ca adevărându-ne în iubire să creștem întru toate, în El Care este capul, Hristos” Ef 4,13-15.

³ Ibidem p.275

⁴ Ibidem p.277

Din orice perspectivă am privii lucrurile reflexia teologică trebuie să țină cont și de abordarea chestiunii privitoare la soarta celorlalte confesiuni creștine și religii, căci nu e suficient ca doar tu să te mântuiești, ci și celălalt fiindcă mântuirea e un act comunitar, o synapsă cu caracter universalist.

Tăria cuvântului arată o implicație psiho-afectivă, căci orice cuvânt exprimă o semnificație a rațiunii aflată în el. Cuvântul implică o mișcare care duce la un răspuns, el având un caracter activ și nu pasiv fiindcă prin cuvânt omul se definește ca ființă superioară și aceasta reprezintă dimensiunea ontologică a naturii umane. Cuvântul descoperă o dimensiune de viitor asupra implicațiilor lui în discuțiile probate pe realități concrete sau metafizice.

Cuvântul are un rol de descoperire a viitorului. Omul descoperă prin cuvânt viitorul pentru că el nu merge singur spre el întrucât ființa umană are nevoie de comuniune și sociabilitate pentru a se îndrepta spre o țință dar nu singur. Cuvântul și fapta sunt indispensabil legate una de alta. Cuvântul poate fi gândul iar fapta e realizarea gândului.

Omul niciodată nu poate fi un subiect prim. În raport cu Dumnezeu numai omul e responsabil. Cuvântul lui Dumnezeu exercită o forță mult mai mare ca a semenului prin cuvintele pe care el le rostește.

Într-un anumit sens omul simte o responsabilitate necondiționată față de celălalt semen întrucât fericirea lui nu e iluzorie, ea e plină de realitate eshatologică definitorie încă de aici de pe pământ dar care trebuie să țină cont și de fericirea celuiilalt.

Legat de caracterul vorbitor al omului, putem spune că există o tensiune față de semenul nostru iar caracterul dialogic este o revendicare și răspuns întrucât, *„Dumnezeu nu vorbește oamenilor ca oameni. Dar îi face să se simtă agrățiți de el”*⁵.

Rațiunile creației având un caracter dynamic ele au și o putere creatoare a definirii lor existențiale reprezentând o premisă a definirii actului synergetic uman-ființă spirituală în legătură dialogică cu Dumnezeu „*căci toate cele create după ființă și prin devenire sunt afirmate (de Dumnezeu), fiind conținute în rațiunile (cuvintele) proprii și în cele din afara lor*”⁶.

Sfântul Maxim Mărturisitorul care vorbește despre rațiunile din creație, ca factor integrator al cosmosului și ne arată faptul că în realizarea desăvârșirii lumii create chiar și lumea materială va ajunge la țința ei finală. Putem să spunem că dacă chiar și acestea se vor îndumnezei prin acțiunea Logosului Întrupat cu atât mai mult cum să nu ne intereseze și pe noi ce se întâmplă cu ceilalți oameni dacă se mântuiesc sau nu? De ce comuniune au ei parte? Cum se împărtășesc de Dumnezeu? În ce formă și sub ce aspect? Oricum aceste lucruri nu sunt lipsite de importanță și la aceste întrebări trebuie să se gândească orice creștin veritabil prin constituția lui.

Ereziile antitrinitare au încercat ca Biserica să fie subordonată unor grupuri mici. Aceasta a însemnat lupta pentru conformitatea cu unanimitatea Bisericii care a păstrat Tradiția nealterată și care a făcut ca Ortodoxia să fie cu adevărat un izvor nesecat de valori spirituale și culturale de-a lungul veacurilor.

De-a lungul istoriei majoritatea ereziilor au fost absorbite de Biserică mai puțin cele hristologice (nestorianism și monofizitism) ajungându-se ca odată cu Schisma cea Mare să se despartă Biserica în două din cauza unor accente prea exclusiviste de partea

⁵Pr. Prof. D. STĂNILOAE, *Responsabilitatea creștină în* O.2/1970, p187

⁶ Ambiga, P.G., XCI,1081 apud. Pr. Prof. D. STĂNILOAE, *Responsabilitatea creștină în* O.2/1970, p191

vehi & Sobornicitatea deschisă, O 2 / 1971.

ambelor părți. Dar cu toate acestea Biserica este o mamă bună care așteaptă pe toți fiii ei să se întoarcă la ea.

Astfel în Occident a apărut spiritul raționalist bazat pe instituții juridice și pe înțelegeri logico-raționaliste ce încercau să definească înțelegerea simplistă a lucrurilor și adevărilor esențiale. În orice sferă am privi lucrurile „unitatea creștinismului nu se poate realiza în afara Ortodoxiei și decât sub semnul Ortodoxiei, sub semnul revenirii la plenitudinea inițială”⁷. Dar un fapt extraordinar îl constituie următoarea afirmație „desigur că nu trebuie să ne lăudăm cu o actualizare mulțumitoare a Ortodoxiei pe planul spiritualității și al eticii în viața credincioșilor”⁸ ci aceasta trebuie să fie un modus vivendi inspirativ pentru toți oamenii.

Ortodoxia trebuie să fie o teologie a experienței în care conceptele să fie trăite ca accepțiuni experimentate la modul absolut cât mai cu putință. Bineînțeles că Occidentul aduce critici „ortodoxiei pentru slăbirea unității în interiorul ei, iar protestantismului pentru atașarea ei la formele exterioare”⁹.

Sobornicitatea deschisă a Bisericii trebuie să fie un subiect și chestiune de deschidere asupra celorlalți căci „sobornicitatea e nu numai o îmbrățișare în comun a tuturor modurilor de revelare și de exprimare a lui Dumnezeu prin lume și prin viață și a tuturor înțelegerilor și răspunsurilor, mereu mai aprofundate, ci și o deschidere mereu mai înțelegătoare și mai cuprinzătoare despre Dumnezeu Cel mai presus de ele, o înaintare continuă în bogăția Lui spirituală infinită”¹⁰. Putem vorbi în cadrul acestei chestiuni de pluralism religios ca formă a accepțiunii multifuncționale a dimensiunii revelatoare a lui Iisus Hristos în diferite forme și stadii ale actului comunicațional constitutiv cu fiecare credincios în parte din orice religie, căci dacă nu ar fi așa omul nu s-ar putea mântui.

O unire se poate realiza prin prisma unității de credință și dogmă întrucât „o comuniune practică realizată înainte de unitatea de credință, înseamnă de fapt o unire a Bisericilor fără unitatea credinței, sau mai precis, în cazul unirii Bisericii Ortodoxe cu cea Romano-Catolică, o unire cu sacrificarea credinței ortodoxe, dat fiind că romano-catolicismul își afirmă mai cu stăruință învățătura despre primatul papal”¹¹.

În Biserica primară existau o mulțime de rituri care coexistau într-o armonie desăvârșită considerându-se ca fiind în conformitate cu învățătura unitară a Bisericii Universale. Dar Imperiul Bizantin a intervenit și a uniformizat acestea toate în unul singur pentru ca unitatea să predomine. Dar cu toate acestea deși există mai multe Biserici Autocefale ele au unele diferențe în unele practici ce țin de tradiția particulară a fiecăruia în parte, ele constituind o unitate în diversitate și viceversa.

Diferitele creații artistice și populare ale tradițiilor populare denotă o putere de omogenizare a particularului cu universalul realizându-se dimensiunea abordării unitarului prin principii diferite puse în scopul valorificării lor ca punte de legătură între valorile universale ale Bisericii.

Exemplul Bisericii primare e unitatea sobornicească a Bisericilor în care Bisericile locale sunt independente unele de altele dar atunci când sunt probleme grave în

⁷ Ibidem. p.171

⁸ Ibidem

⁹ Ibidem p.176

¹⁰ Ibidem p.178

¹¹ Ibidem. p.511

sânul uneia dintre ele, se întrunesc și dezbate ajungându-se la un consens și rezolvare în prealabil.

Întruparea Mântuitorului are un caracter sobornicesc și universal, iar activitatea Lui e prezentă și dincolo de frontierele creștinismului văzut, Bisericele trebuind și ele să se aproprie de unitatea lor în varietate.

Activitatea mântuitoare a lui Hristos s-a realizat și în afara Bisericii (sutașul din Evanghelie, Saul, Corneliu, etc.) căci Hristos Rațiunea Supremă a unit în Sine toate rațiunile creației, iar prin cunoașterea și contemplarea lor din creație omul poate ajunge la o unitate armonioasă cu sine, lumea și cu Dumnezeu. Tendința spre cunoașterea universului, stăpânirea lui și dezvoltarea relațiilor sociale au un aspect pozitiv dacă e îndreptat spre adevărata valoare a lucrurilor și a cunoașterii, adică spre Hristos. În Tradiția Răsăriteană cosmosul are o dimensiune dinamică și nu statică ca în concepția Occidentală iar în ceea ce privește „creștinismul, dacă vrea să se readune cu adevărat în Biserica cea una, trebuie să redevină ecumenic și sobornicesc, să se deschidă pentru a se apropia neîncetat de această țință, de valorile amintite ale omenirii contemporane și să sprijinească străduințele de realizare a lor”¹².

Biserica în sine nu trebuie să fie închisă în cadre rigide ale realității nedezvoltându-se și neprimind nimic nou, constructiv în dinamica dezvoltării ei. Imaginea Bisericii trebuie refăcută ca un corp unitar în care toate membrele ei să se conducă după capul ei care e Iisus Hristos.

E nevoie de o relație cu semenii noștri pentru ca să realizăm și desăvârșim relația cu Dumnezeu. Lumea trebuie să fie antrenată în dialogul cu semenul care-l face străveziu prin imaginea lui pe Dumnezeu întrucât e descoperit chipul Lui în om.

Părintele Dumitru Stăniloae accentuează și „aproprierea doctrinară a Bisericilor prin deschiderea lor comună față de lume”¹³. În acest sens Biserica Romano-Catolică a încetat să mai considere lumea și pe Dumnezeu ca static apropiindu-se de ortodoxie și de concepția despre energiile create ale Sfântului Grigorie Palama. Biserica Protestantă a renunțat și ea la mântuirea „sola fide” și a adăugat la aceasta și faptele de slujire prin care omul își dobândește mântuirea ca o lucrare înfăptuitoare a omului în raport cu Dumnezeu. De asemenea Protestantismul acordă o semnificație pozitivă materiei astfel apropiindu-se de Ortodoxie afirmând necesitatea îndumnezeirii naturii alături de îndumnezeirea omului.

Un fapt semnificativ este solidaritatea socială și cosmică ca înțelegere a valorii comunității fapt care face ca „progresul lumii să fie astfel și un progres al Bisericii și un progres al creștinismului spre Biserica cea una și sobornicească. Îmbogățirea spirituală și înălțarea lumii spre valorile adevărate, prilejuiește și o îmbogățire spirituală, o amplificare și descoperire a conținutului spiritual cel mai propriu al Bisericii”¹⁴.

Acestea ar fi în ansamblu chestiunile ce țin de problematica unității Bisericii privită în perspectiva conciliantă cu ansamblul celorlalte Biserici surori. Ținând cont de actualitatea unei înțelegeri sau unități reconciliante între Biserici rămâne de văzut cum se va realiza și sub ce formă această unitate. Duhul Sfânt e cel care luminează inimile și mințile oamenilor călăuzindu-i spre tot lucrul cel bun. Realizarea comuniunii și a unității este perspectiva lui Iisus Hristos care dorește ca toți să fie una într-o desăvârșire deplină.

¹² Ibidem. p.529

¹³ Ibidem. p.536

¹⁴ Ibidem. p. 540